

Ergenler İçin Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeğinin Kısa Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirliği

Ahmet AKIN*
Ramazan ÇETİN
Yasemin ÖZEN

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik ABD
Sakarya, Türkiye
*aakin@sakarya.edu.tr

(Received: 27.10.2015, Accepted: 01.11.2015)

Özet

Bu çalışmanın amacı, Ergenler için Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği Kısa Formu' nu (Tian, Wang, & Huebner, 2015) Türkçe' ye uyarlamak ve ölçeğin geçerlik ve güvenirligini incelemektir. Araştırma 215 ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, 8 maddeden oluşan modelin iyi uyum verdiğini göstermiştir ($\chi^2= 50.63$, $sd= 19$, $RMSEA= .088$, $CFI= .93$, $IFI= .93$, $GFI= .91$, $SRMR= .048$). Ölçeğin iç tutarlık güvenirlilik katsayısı .80 olarak bulunmuştur. Ölçeğin düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayılarının .25 ile .62 arasında sıralandığı görülmüştür. Bu bulgular, ölçeğin geçerlik ve güvenirliginin sağlandığını göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Okulda öznel iyi oluş, geçerlik, güvenirlilik, doğrulayıcı faktör analizi.

The Validity and Reliability of Turkish Version of the Brief Adolescents' Subjective Well-Being in School Scale

Abstract

The aim of this study is to examine validity and reliability of the Turkish version of the Brief Adolescents' Subjective Well-Being in School Scale (Tian et al., 2015). Participants were 215 middle school students. The results of confirmatory factor analysis indicated that the 8 items was well fit ($\chi^2= 50.63$, $df= 19$, $RMSEA= .088$, $CFI= .93$, $IFI= .93$, $GFI= .91$, $SRMR= .048$). The internal consistency reliability coefficient was .80. Corrected item-total correlations ranged from .25 to .62. Findings demonstrated that this scale is a valid and reliable instrument.

Key Words: Subjective Well-Being in School, validity, reliability, confirmatory factor analysis.

DOI: 10.18656/jee.15093

GİRİŞ

Tarih boyunca insanlar ve toplumlar mutluluk peşinde koşmuşlar, mutluluğa nasıl ulaşılacağını sorgulamışlar ve mutluluk üzerine çeşitli araştırmalar yapmışlardır (Seki & Dilmaç, 2015). Bu arayışa tarihte filozoflar ve din adamları çeşitli cevaplar vermeye çalışmıştır (İlhan & Özbay, 2010). Günümüz toplumlarında da insanların hedefi mutlu olmak ve mutluluğa ulaşmak için çalışmaktır (Eryılmaz, 2010; Selim, 2008). Psikoloji biliminin gelişmesiyle birlikte bu alanda yapılan çalışmalar daha da artmış ve birçok araştırmacı mutluluk kavramıyla ilgili çalışmalar ortaya koymuştur (İlhan & Özbay, 2010).

Psikolojide mutluluk ve öznel iyi olma birlikte değerlendirilmiştir (Eryılmaz, 2011). İyi olma hali, insanların hayatlarını olumlu yönde etkilemekte ve hayat memnuniyetlerini artırmaktadır. Bundan dolayı pozitif psikolojinin en önemli kavramlarından birisi öznel iyi oluş olarak karşımıza çıkmaktadır (Li, Yin, Jiang, Wang & Cai, 2014).

Öznel iyi oluş; kişinin kendini birçok yönden değerlendirmesi ve kendi yaşamı üzerinde değerlendirme yaparak yargıda bulunmasıdır (Diener, Oishi, & Lucas, 2003; Yılmaz & Arslan, 2013). Öznel iyi oluş, bilişsel ve duygusal olmak üzere iki ana başlık altında incelenmektedir (Powdthavee, 2013; Yılmaz & Arslan, 2013). Bilişsel alan genel olarak kişinin yaşam doyumunu, hayattan memnuniyetini gösterir. Diğer bir ifadeyle, bilişsel olarak mutluluğu nasıl gördüğünü ve yaşadığını ifade eder (Dorahy, Lewis, Schumaker, Akuamoah-Boateng, Duze, & Sibiyi, 2000). Duygusal alan incelenirken ise olumlu ve olumsuz duyguların yoğunluğuna bakılarak değerlendirme yapılır (Coyle & Vera, 2013). Neşe, ilgi, heyecan, güven, zindelik olumlu duyguları yansıtırken; korku, öfke üzüntü, suçluluk, nefret gibi duygular olumsuz duyguları yansıtmaktadır (Ben-Zur, 2003, akt., Dilmaç & Bozgeyikli, 2009). Öznel iyi oluş, insanların yaşadığı hayatı olumlu olarak değerlendirmesidir. Olumlu duygular, kişinin hayatında memnuniyet, öz kararlılık, anlamlılık ve bağlanma gibi olumlu duyguları geliştirir (Diener & Seligman, 2004). Öznel iyi oluş, kişinin yaşam kalitesinin, koymuş olduğu hedeflere ve amaçlara ulaşabilmesinde, günlük yaşamda ortaya çıkan zorluklarla başa çıkabilmesinde ve yaşam doyumuna ulaşabilmesinde önemli bir yere sahiptir (Lyubomirsky, Sheldon, & Schkade, 2005). Öznel iyi oluşta duygusal ve bilişsel yargılar birbirinden ayrılmamakta ve birlikte değerlendirilmektedir (Diener, Suh, Lucas, & Smith, 1999; Dilmaç & Bozgeyikli, 2009).

Öznel iyi oluşun bir diğer tanımı, bireyin kendi yaşamının önemliliği hakkında değerlendirme yapmasıdır (Mackie, Stone & National Research Council, 2013). Eğer birey yaşadığı hayattan memnunsunsa, yaşadığı olumlu duygular daha yoğun ve olumsuz duyguların yaşanma sıklığı daha az ise o bireyin yüksek öznel iyi oluşa sahip olduğu görülür (Diener, 2001). Öznel iyi oluş kavramı, anlık bir mutluluk ve iyi olma hali olmayıp, daha geniş kapsamlı bir iyi olma halini yansıtmaktadır (Uçan & Esen, 2015).

Ergenlik döneminde bireyler zorlu süreçlerle baş etmek zorundadırlar. Vücutlarındaki değişimlere ve yaşamlarındaki birçok olaya karşı duyarlılıkları artmıştır, asabi ve güvensiz tavırlar sergilemeye meyillidirler. İnsanların kendileri hakkında sürekli konuştuğunu ve çeşitli yargılamalarda bulduklarını düşünürler (Dönmezer, 2001, akt., Seki & Dilmaç, 2015). Ergenlerde son zamanlarda madde bağımlılığı, okula uyumsuzluk ve davranış bozuklukları gibi olumsuz tutum ve davranışlarda artma görüldüğü, bu tür davranışların ergenlerin eğitimlerine sekte vurduğu, kişilik gelişimini etkilediği, bundan dolayı bu tür davranışları önlemenin yollarından birisi olarak öznel iyi oluşun güçlendirilmesi gerektiği savunulmuştur (Mcknight, Huebner, & Suldo, 2002).

Öğrencilerin genel bir iyi olma hali dışında okuldaki duygusal durumları çok farklı etkenlere göre sürekli değişmektedir (Powdthavee, 2013; Tian ve diğerleri, 2015). Bundan dolayı ergenlerin öznel iyi oluşlarını ölçme girişimleri öğrencilerin kişisel gelişimleri ve okul

başarısı gibi etkenler üzerinde etkili olma yolunu açacaktır. Yapılan çalışmaların eğitimde kullanılması ve öznel iyi oluşun artırılması eğitime katkı sağlayacak, ergenlerin mutluluklarını artıracak, ergenlerin gelişimlerini hızlandıracak ve kendilerini iyi hissetmelerini sağlayacaktır (Eryılmaz, 2010).

Pozitif psikolojide ahlaki, kültürel ve dini değerlerin lise öğrencilerine aktarılmasının lise öğrencilerinin psikolojik gelişim göstermelerinde oldukça önemli katkıya sahip olduğu savunulmaktadır (Eryılmaz, 2015). Özellikle lise öğrencilerinde öznel iyi oluşun artırılması için 5 temel faktör belirlenmiştir. Bunlar; çevreden olumlu tepki alma, akıl sağlığının kontrolü, arzuların doyurulması, çevreyle uyum içinde olabilme ve dini aktivitelere katılım olarak sıralanmıştır (Eryılmaz, 2010; 2012).

Tian ve diğerleri (2015) tarafından geliştirilen Ergenler için Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği Kısa Formu, okulda öznel iyi oluş ve okulda duygu durum alt boyutlarında okullarda öznel iyi oluşa yönelik uygulamalarda başvurulacak, kolay ve pratik bir ölçme aracı olması bakımından önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, Tian ve diğerleri (2015) tarafından geliştirilen Ergenler için Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği Kısa formunu Türkçeye uyarlamak ve ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik analizleri, İstanbul'da öğrenim gören yaş aralığı 13-15 olan ve 125'i kız, 90'ı erkek toplam 215 ortaokul öğrencisi üzerinde yürütülmüştür.

Veri Toplama Aracı

Ergenler için Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği Kısa Formu (EİÖİÖÖ-KF)

Ergenlerin okullardaki öznel iyi oluşunu değerlendirmek amacıyla Tian ve diğerleri (2015) tarafından geliştirilen Ergenler için Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği Kısa Formu, 8 maddeden ve iki alt boyuttan (okul doyumunu ve okulda duygu) oluşmakta ve 6 seçenekli ("1" Hiçbir Zaman ve "6" Her zaman) bir derecelendirme içermektedir. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, öznel iyi oluşun yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Ölçeğin yapı geçerliği için uygulanan açımlayıcı faktör analizinde; faktör yükleri .59 ile .89 arasında sıralanan ve toplam varyansın %54.69'unu açıklayan iki boyutlu bir yapı elde edilmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık güvenilirlik katsayısı .82 olarak bulunmuştur. Ölçeğin 5 hafta aralığında elde edilen test-tekrar test güvenilirlik katsayıları okul doyumunu alt ölçeği için .65, okulda duygu alt ölçeği için .62, ölçeğin bütünü için .71 olarak bulunmuştur.

İşlem

Ölçeğin Türkçeye uyarlanması sürecinde, öncelikle ölçeği geliştiren Lili Tian ile elektronik posta yoluyla iletişim kurulmuş ve ölçeğin uyarlanabileceğine ilişkin gerekli izin alınmıştır. İlk aşamada, ölçeğin İngilizce formu iyi düzeyde İngilizce bilen 3 öğretim üyesinden oluşan bir komisyon tarafından Türkçeye çevrilmiş ve daha sonra bu Türkçe formlar geri tercüme edilerek Türkçe ve İngilizce formlar arasındaki tutarlılık incelenmiştir. Daha sonra Türkçe form anlam ve dil bilgisi açısından incelenerek gerekli düzeltmeler yapılmış ve denemeli Türkçe form elde edilmiştir. Ardından denemeli Türkçe form, psikolojik danışma ve rehberlik ve ölçme ve değerlendirme alanında uzman olan 2 öğretim üyesine incelenilerek görüşleri doğrultusunda bazı değişiklikler yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği için doğrulayıcı faktör

analizi uygulanmıştır. Ölçeğin güvenilirliği iç tutarlık yöntemiyle, madde analizi ise düzeltilmiş madde-toplam korelasyonu ile incelenmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik analizleri için LISREL 8.54 ve SPSS 15 paket programları kullanılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Madde Analizi ve Güvenirlik

Ölçeğin maddelerinin ayırt etme gücünü belirlemek amacıyla, madde analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, ölçeğin düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayılarının .25 ile .62 arasında sıralandığı görülmüştür. Ölçeğin Türkçe formunun iç tutarlık güvenilirlik katsayısı .80 olarak bulunmuştur. Bulgular Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1. Ergenler için Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği Kısa Formunun Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Katsayıları

Madde No	r_{jx}
1	.46
2	.49
3	.60
4	.52
5	.62
6	.57
7	.62
8	.25

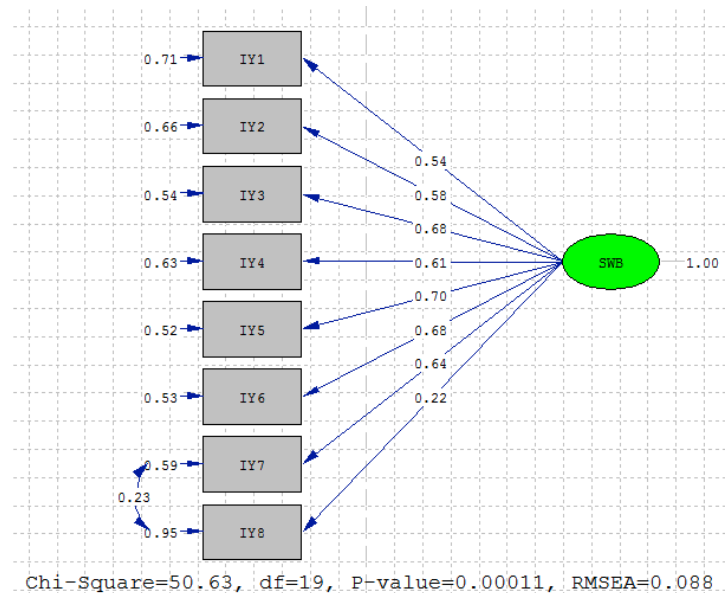
Yapı Geçerliği

Ergenler için Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği Kısa formunun yapı geçerliği için ölçeğin orijinal formunda bulunan faktörlerin doğrulanması amacıyla doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Elde edilen uyum indeksi değerleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 1: Ergenler için Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği Kısa formunun Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

χ^2	sd	χ^2/sd	RMSEA	CFI	IFI	GFI	SRMR
50.63	19	2.66	.088	.93	.93	.91	.048

Doğrulayıcı faktör analizine ait faktör yükleri Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1: Ergenler için Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeğine İlişkin Path Diagramı ve Faktör Yükleri

TARTIŞMA

Bu çalışmada Tian ve diğerleri (2015) tarafından geliştirilen Ergenler için Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği Kısa formunun Türkçeye uyarlanması ve Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğinin incelenmesinde, doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum indeksleri incelendiğinde, orijinal formda iki alt boyutlu ve tek boyutlu olarak yapı gösteren modelin; bu çalışmada tek boyutlu olarak iyi uyum verdiği (Hu & Bentler, 1999) ülkemizde bu tek boyutlu modelin kullanılmasının daha uygun olacağı yargısına ulaşılmıştır. madde 7 ile madde 8 arasında ikili hata kovaryansı tanımlanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi ile model-veri uyumuna ilişkin hesaplanan istatistiklerden en sık kullanılanları Ki-kare (χ^2), χ^2/df , RMSEA, RMR, GFI ve AGFI'dir. Hesaplanan χ^2/df oranının 5'ten küçük olması, GFI ve AGFI değerlerinin .90'dan yüksek olması, SRMR ve RMSEA değerlerinin ise .05'ten düşük çıkması, model-veri uyumunu göstermektedir (Jöreskog & Sorbom, 1996).

Araştırmalarda kullanılabilecek ölçme araçları için öngörülen güvenilirlik düzeyinin .70 olduğu (Sipahi, Yurtkoru & Çinko, 2008) dikkate alınır, ölçeğin Türkçe formunun güvenilirliğinin sağlandığı görülmektedir. Öte yandan yapılan madde analizi sonucunda, 8. madde dışındaki diğer maddelerin, madde-toplam korelasyon katsayılarının .30 ölçütünü karşıladığı görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ergenler için Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği Kısa Formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgulara göre ölçeğin kullanıma hazır olduğu söylenebilir. Ancak ölçeğin test tekrar-test güvenilirliğinin ve ölçeğin öznel iyi oluşun yordayıcısı olan diğer ölçeklerle arasındaki korelasyonun incelenmesi ve sosyo-demografik değişkenlere ilişkin farklılaşmayı ortaya koymaya yönelik daha kapsamlı çalışmaların yapılması faydalı olacaktır.

Kaynaklar

- Coyle, L. D., & Vera, E. M. (2013). Uncontrollable stress, coping, and subjective well-being in urban adolescents. *Journal of Youth Studies, 16*(3), 391-403.
- Diener, E. (2001). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist, 55*, 34-43.
- Diener, E., & Seligman, M. E. P. (2004). Beyond money: Toward an economy of well-being. *Psychological Science in the Public Interest, 5*, 1-31.
- Diener, E., Oishi, S., & Lucas, R. E. (2003). Personality, culture, and subjective well-being: Emotional and cognitive evaluations of life. *Annual Review of Psychology, 54*, 403-425.
- Diener, E., Suh, E. M., & Lucas, R. E., & Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin, 125*(2), 276-302.
- Dilmaç, B., & Bozgeyikli, H. (2009). Öğretmen adaylarının öznel iyi olma ve karar verme stillerinin incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 11*(1), 171-187.
- Dorahy, M. J., Lewis, C. A., Schumaker, J. F., Akuamoah-Boateng, R., Duze, M. C., & Sibiya, T. E. (2000). Depression and life satisfaction among Australian, Ghanaian, Nigerian, Northern Irish, and Swazi University Students. *Journal of Social Behavior & Personality, 15*(4), 569-580.
- Eryılmaz, A. (2010). Developing a scale about subjective well being increases strategies for adolescents. *Journal of Turkish Psychological Counseling, 33*, 81-88.
- Eryılmaz, A. (2010). The relationship between using of subjective well being increasing strategies and academic motivation in adolescence. *Klinik Psikiyatri Dergisi, 13*(2), 77-84.
- Eryılmaz, A. (2011). Relationship of high school student's subjective well-being and school burnout. *International Online Journal of Educational Sciences, 3*(1), 181-199.
- Eryılmaz, A. (2012). A model of subjective well-being for adolescents in high school. *Journal of Happiness Studies, 13*(2), 275-289.
- Eryılmaz, A. T. (2010). Ergenler için Öznel İyi Oluşu Artırma Stratejileri Ölçeğinin geliştirilmesi. *PDR: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4*(33), 81-88.
- Eryılmaz, A. (2015). Investigation of the relations between religious activities and subjective well-being of high school students. *Educational Sciences: Theory and Practice, 15*(2), 433-444.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structural analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling, 6*, 1-55.
- İlhan, T. T., & Özbay, Y. T. (2010). Yaşam amaçlarının ve psikolojik ihtiyaç doyumunun öznel iyi oluş üzerindeki yordayıcı rolü. *PDR: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4*(34), 109-116.
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1996). *LISREL 8: User's reference guide*. Scientific Software International.
- Li, Z., Yin, X., Jiang, S., Wang, M., & Cai, T. (2014). Psychological mechanism of subjective well-being: A stable trait or situational variability. *Social Indicators Research, 118*(2), 523-534.
- Lyubomirsky, S., Sheldon, K. M., & Schkade, D. (2005). Pursuing happiness: The architecture of sustainable change. *Review of General Psychology, 9*, 111-131.
- Mackie, C. J., Stone, A. A., & National Research Council, (U.S.). (2013). *Subjective well-being: Measuring happiness, suffering, and other dimensions of experience*. Washington, D.C.: National Academies Press.

- McKnight, C. G., Huebner, E. S., & Suldo, S. (2002). Relationship among stressful life events, temperament, problem behavior, and global life satisfaction in adolescents. *Psychology In The Schools*, 39(6), 677-687.
- Powdthavee, N. (2015). Would you like to know what makes people happy? An overview of the datasets on subjective well-being. *Australian Economic Review*, 48(3), 314-320.
- Seki, T. T., & Dilmaç, B. B. (2015). Predictor relationships between the values the adolescents have and their levels of subjective well-being and social appearance anxiety: A model proposal. *Education & Science/Eğitim ve Bilim*, 40(179), 57-67.
- Selim, S. (2008). Türkiye’de bireysel mutluluk kaynağı olan değerler üzerine bir analiz: Multinomial logit model [An analysis on the values of individual happiness sources in Turkey: Multinomial logit model]. *Journal of Çukurova University Institute of Social Sciences*, 3(17), 345-358.
- Sipahi, B., Yurtkoru, E. S., & Çinko, M. (2008). *Sosyal bilimlerde SPSS’le veri analizi*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Tian, L., Wang, D., & Huebner, E. (2015). Development and validation of the Brief Adolescents' Subjective Well-Being in School Scale (BASWBSS). *Social Indicators Research*, 120(2), 615-634.
- Uçan, A. A., & Esen, B. B. (2015). Ergenlerin öznel iyi oluşlarının toplumsal konum ile ilgili risk alma değişkenine göre incelenmesi. *Mersin University Journal of the Faculty of Education*, 11(2), 288-299.
- Yılmaz, H., & Arslan, C., (2013). Subjective well-being, positive and negative affect in Turkish university students. *The Online Journal of Counseling and Education*, 2(2), 1-8.